Otázka: Trestní a živnostenské právo

Předmět: Společenské vědy, Právo, Podnikání

Přidal(a): Šárka Simandlová

TRESTNÍ PRÁVO

- Souhrn právních norem o trestání osob za závažná provinění (trestné činy) proti chráněným společenským a individuálním zájmům
- Patří do oblasti veřejného práva

Prameny:

- **Hmotné trestní právo**
  - Vymezení trestných činů a trestů
  - Hlavní pramen – **trestní zákoník a zákon o trestní odpovědnosti PO a řízení proti nim**
- **Procesní**
  - Normy o zjišťování trestných činů jejich pachatelů a o soudním trestním řízení
  - Orgány: policie, státní zástupce a soud
  - Hlavní pramen – **zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)**
- **Správní**
  - Zabývá se přestupky
  - Za přestupky se ukládají mírnější sankce
  - Projednávají je obce, orgány Policie ČR

- Hlavní pramen – **zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení proti nim**

Účelem trestního práva je především **udržování pořádku a bezpečnosti ve státě**

Funkce:

- **Ochranná**
- **Regulativní**
- **Preventivní**
- **Represivní**

Trestné činy

- Protiprávní činy uvedené v trestním zákoně
- TČ proti životu a zdraví, TČ proti majetku, lidskosti, svobodě a lidské důstojnosti…
- Dělí se na **přečiny a zločiny**
- **Přečiny**
  - Všechny trestné činy z nedbalosti
  - U úmyslným jen ty, u kterých je trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let
- **Zločiny**
  - Všechny ostatní (závažnější) trestné činy
- **Trestnost se vztahuje na dokonaly trestný čin i na pokus o něj**
- Pokus se stává beztrestným, pokud nebyl dokončen a pachatel dobrovolně od jeho konání upustil nebo učinil včas oznámení a nebezpečí mohlo být odstraněno
- Příprava k trestnému činu je také trestná, v organizování zvlášť trestné činnosti (tipování oběti, opatření střelní zbraně)
- **Pachatelem** je FO, která spáchala trestná čin sama
- **Spolupachatelé** jsou osoby, který trestný čin spáchaly společně
- Každý spolupachatel je za trestný čin zodpovědný tak, jako by jej sám vykonal → **solidární odpovědnost**

Účastníci jsou trestně odpovědni stejně jako pachatelé a spolupachatelé

- **Organizátor**
  - Zorganizoval čin nebo ho řídil, přímo se nepodílel na jeho spáchání
- **Návodce**
  - Úmyslně pachatele k trestnímu činu navedl
- **Pomocník**
  - Pachateli poskytl pomoc opatřením prostředků, odstraněním překážek, radou nebo slibem pomoci po trestném činu

5 okolností vylučující trestnost:

- Nutná obrana
- Stav krajní nouze
- Nedostatečnost věku
- Nepříčetnost
- Oprávnění použití zbraně

Tresty

- **Přitěžující okolnosti:** brutalita a opakování
- **Polehčující okolnosti:** upřímná lítost, přiznání viny, náhrada škody, vedení řádného života a provinil se poprvé
- **U mladistvých** – tresty na polovinu
- **Promlčecí doba** – 3-20 let
- Účel trestu:
  - Chránit společnost
  - Zabránit pachateli v další činnosti
  - Pokus o převychování
  - Dát najevo pachateli, že jeho chování je hodné odsouzení
  - Zabránit opakování
  - Výstraha pro ostatní

Soudy můžou uložit 12 druhů trestů:

- **Odnětí svobody**
  - Ukládá se nejvýše na **20 let**
  - A jako **výjimečný trest** až na **30 let** nebo **na doživotí** (plánovaná vražda dvou a více osob)
- **Domácí vězení**
  - Za přečin až na 2 roky
- **Obecně prospěšné práce**
  - **Za přečin** zdravotně způsobilému pachateli
  - Od **50 do 300 hodin**
- **Propadnutí majetku**
  - Postihuje **celý majetek** nebo jeho **část**
  - Nevztahuje na věci nezbytně potřebné pro pachatele a osoby o které pečuje
  - Hlavně za majetkové trestné činy
- **Peněžitý trest**
  - Pokud by byl nedobytný, tak se neukládá
  - Pachateli, který se dopustil trestního činu vydíráním
- **Propadnutí věci**
  - Věci užité nebo určené ke spáchání trestného činu, který náleží pachateli (zbraně, auto)
- **Zákaz činnosti**
  - 1 rok až 10 let
  - Tomu, kdo danou činností spáchal trestný čin (účetnímu za podvodné zkreslení výsledků hospodaření)
- **Zákaz pobytu**
  - 1 rok až 10 let
- **Zákaz vstupu na společenské akce**
  - Až na 10 let
  - Spáchání činu v souvislosti s návštěvou dané akce
- **Ztráta čestných titulů nebo vyznamenání**
  - Odsouzený ztrácí vyznamenání, čestná uznání a jiné tituly udělené podle vnitrostátních právních předpisů
- **Ztráta vojenské hodnosti**
  - Degradace na hodnost vojína
- **Vyhoštění z území ČR**
  - Lze uložit pouze cizinci

Trestní soudní řízení

- Státní orgány činné v trestním řízení:
- **Policie ČR**
    - Odhaluje trestnou činnost
    - Zjišťuje okolnosti spáchání trestného činu
    - Shromažďuje důkazy
    - Potřebné informace předkládá státnímu zastupitelství
- **Státní zastupitelství**
    - Zkoumá okolnosti spáchání trestného činu včetně důkazů z materiálů předložených PČR
    - Po prostudování vypracuje žalobu, kterou pošle soudu
    - Soustava státních úřad zastupující stát
    - Sídla mají shodná se sídly a obvody soudů
    - Státní zástupce musí mít ukončené vysokoškolské právnické vzdělání
    - Státní zástupce jmenuje a přiřazuje ministr spravedlnosti
- **Soud**
    - Zkoumá žalobu státního zástupce
    - Provádí výslech svědků, znalců a obviněného
    - Rozhoduje o vině a trestu
    - Věcně příslušný k trestnímu řízení je okresní soud
    - U závažných činů krajský soud – v prvním stupni na případech, kde je dolní hranice odnětí svobody 5 let
    - Místě příslušný je soud v obvodu, kde byl čin spáchán, pokud v cizině, příslušný je ten soud, kde má osoba bydliště
- **Základní zásady trestního práva procesního:**
    - Nikdo nemůže být **trestě stíhán** jinak než **ze zákonných důvodů a zákonným způsobem**
    - Trestní stíhání před soudy je možné **jen na základě obžaloby podané státním zástupcem**
    - Orgány činné v trestním řízení objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti svědčící v jeho prospěch; jeho doznání nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti prozkoumat a všemi dosažitelnými prostředky ověřit všechny okolnosti případu
    - **Dokud vina není vyslovena** pravomocným odsuzujícím rozsudkem, **nelze pohlížet** na toho, proti komu se trestní řízení vede, **jako kdyby byl vinen**

- **Jednání před soudy je ústní a veřejné**, pokud se nevyskytne zákonný důvod pro vyloučení společnosti

Průběh trestního řízení:

- **Přípravné řízení**
  - Zajištění informací o trestném činu a jeho pachateli
  - Odhalování příčin a okolností
  - Shromažďování důkazů
  - **Obviněný** = podezřelá osoba
  - Obviněný má právo na obhájce, někdy musí být už v přípravném řízení
  - Podezřelou osobu můžeme zatknout, zadržet, vzít do vazby, provést osobní a domovní prohlídku, zadržet zásilku
  - Obviněný není povinen při výslechu odpovídat a nesmí být k tomu nucen
- **Předběžné projednání obžaloby**
  - Pouze v případech uvedených v zákoně (věc není dostatečně objasněna)
  - Státní zástupce podá obžalobu, připojí se spisy z přípravného řízení
  - Neveřejné jednání
  - Hlavní účel – zjisti, zda má obžaloba spolehlivý podklad pro hlavní líčení
  - O podání žaloby vyrozumí obviněného a jeho obhájce
  - **Obžalovaný** = osoba proti, které se vede trestní řízení
- **Hlavní líčení**
  - Rozhoduje se o vině a o trestu
  - Je veřejné
  - Státní zástupce
  - Přednáší obžalobu a navrhuje druh a výši trestu
  - Vyslýchání svědků
  - **Výsledky:**
  - Obžalovaný uznán vinným, uložen trest
  - Zproštění obžaloby
  - Vrácení věci státnímu zástupci
  - Zastavení trestního stíhání
  - Přerušení trestního stíhání
- **Odvolací řízení**
  - Pokud se obžalovaný nebo státní zástupce proti rozsudku odvolá
  - Na obžalovaného se musíme pak dívat jako na nevinného
- **Vykonávací řízení**

- Za účelem vykonání trestu rozsudku nabytého právní moci
- **Odsouzený = pachatel**
- Uložené tresty se zaznamenají do rejstříku trestů
- Vedeno Nejvyšším státním zastupitelstvím v Praze

SOUDY

- Chrání dodržování práv
- Soudy jsou nestranné a nezávislé, řídí se pouze zákony
- Každý občan má právo domáhat se nápravy svých práv a kdokoliv za porušení práva může být před soud povolán
- Základní typy soudů:

- **Civilní**
  - Řeší občanskoprávní vztahy (rozvod manželů)

- **Trestní**
  - Rozhodují o vině a uložení trestu pachatelům trestných činů (loupež, vražda, podvod)

- **Správní**
  - Přezkoumávání rozhodnutí správních orgánů (o přestupku)

- **Ústavní**
  - Rozhodují o dodržování ústavy a ústavnosti právních předpisů

Soustava soudů ČR – hierarchicky uspořádaná soudní soustava

- **Okresní soudy**
  - Nejnižší stupeň soustavy soudů
  - Projednávají se občanskoprávní, pracovní a rodinné vztahy

    - Dále se řeší méně závažné trestné činy
    - V každém okresním městě
- **Krajské soudy**
    - Druhým stupněm soustavy soudů, pokud v prvním stupni rozhodoval okresní
    - Rozhodují o odvoláních proti rozsudkům okresních soudů
    - V prvním stupni rozhodují o věcech právně složitějších a společensky významných (autorská práva, ochrana osobnosti), o závažnějších trestných činech (nejméně 5 let vazby)
    - 8 soudů, v krajských městech
- **Vrchní soudy**
    - Druhým stupněm soustavy, pokud v prvním stupni rozhodoval krajský
    - Rozhodují o odvolání proti rozsudku krajských soudů
    - Pouze dva, v Praze a v Olomouci
- **Nejvyšší soud ČR**
    - Vrcholný soudní orgán
    - Rozhoduje o mimořádných opravných prostředcích (dovolání) proti rozsudkům odvolacích soudů (krajských, vrchních)
    - Věci občanskoprávních, trestních a vykládá zákony
    - Sídlo: Brno
- **Nejvyšší správní soud**
    - Vrcholný orgán správního soudnictví
    - Mimořádné opravné prostředky (kasační stížnosti) v rámci správního soudnictví, věcí volební, rozpuštění, obnovení pol. stran, hnutí
    - Sídlo: Brno
- **Ústavní soud ČR**
    - Samostatná součást soudní organizace
    - Rozhoduje o ústavních stížnostech
    - Rozhodne o zrušení zákonu, pokud jsou v rozporu s ústavním zákonem a mezinárodní smlouvou nebo o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu
    - Proti jeho rozhodnutí se nelze odvolat
    - Sídlo: Brno

Principy fungování soudnictví:

Základním principem je **spravedlivý proces**, jemu jsou podřízeny:

- **Nezávislost a nestrannost soudů a soudců**

    - Soudní moc oddělena od zákonodárné a výkonné
    - Soudci jsou jmenování hlavou státu, jsou vázáni pouze zákonem a mezinárodními smlouvami
    - Soudci nesmí být v žádném vztahu k projednávané věci, účastníkům a jejich zástupcům
- **Princip zákonného soudu a zákonného soudce**
    - Žádný účastník si nemůže vybrat, na kterém soudě bude věc projednávána nebo který konkrétní soudce bude věc projednávat
- **Princip rovnosti a kontradiktornosti**
    - Účastníci jsou si před soudem rovni, mají právo na použitá svého mateřského jazyka a na právní pomoc
    - Znamená to, že účastníci mají právo vyjádřit se ke všem skutečnostem a důkazům
- **Princip veřejnosti**
    - Jednání jsou veřejná (ne celá řízení)
    - Každý se může účastnit jednání jako divák
- **Princip ústnosti a přímosti**
    - Týká se pouze jednání
    - Podstatné je, co bylo soudu ústně předneseno
    - Soud je v osobním styku přímo s účastníky řízení
- **Princip hospodářství**
    - Vyjadřuje požadavek, aby ochrana byla poskytnuta rychle, účinně a než zbytečných nákladů
- **Princip předvídatelnosti**
    - Představuje právo na obdobném rozhodnutí jako v jiném právním případu, který je shodný v podstatných znacích

Soudci:

- Bezúhonný občan ČR starší 30 let s vysokoškolským právnickým vzděláním a justiční zkouškou
- Jsou doživotně jmenováni prezidentem
- Soudce Ústavního soudu (celkem 15) jmenuje prezident na 10 let se souhlasem senátu
- Funkce se ujmou složením justičního slibu
- Rozhodují bud jako samosoudci nebo v senátu
- Samosoudci ve většině civilních záležitostech a u méně závažných trestních činů
- Senát je tříčlenný (předseda senátu soudu a přísedící)
- Soudci mohou být trestně stíháni nebo vzati do vazby se souhlasem prezidenta, u

ústavních soudců jen se souhlasem Senátu

STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

- Soustava úřadů, která se vedle soudů také podílí na právní ochraně
- Zastupuje stát při ochraně veřejného zájmu
- Orgány státního zastupitelství jsou vedoucí státní zástupci, upozorňují na nezákonnosti, stíhají trestné činy, dohlížejí na dodržování zákonů
- Zkoumá okolnosti spáchání trestného činu a důkazů předložených PČR
- Vypracovává žalobu, kterou pak posílá soudu
- **Podstata státního zástupce**
    - Spočívá v oblasti trestního řízení
    - Stěžejní úloha v přípravném řízení
    - Spolupráce s vyšetřovateli, rozhoduje, zda se má v trestním stíhání pokračovat anebo má být zastaveno, dává předběžný souhlas k domovní prohlídce…
    - Podává jménem státu obžalobu
    - U soudu zastupuje stát
    - V občanskoprávních věcech jen okrajově (podává návrh zbavení rodičovské odpovědnosti, zbavení svéprávnosti)
- **Soustava úřadů státního zastupitelství:**
    - Nejvyšší státní zastupitelství
    - Vrchní státní zastupitelství
    - Krajské státní zastupitelství
    - Okresní státní zastupitelství
- Sídla obvody úřadů státního zastupitelství se shodují se sídly a obvody soudů
- Nejvyššího státního zástupce jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra spravedlnosti
- Další státní zástupci jsou jmenování na návrh nejvyššího, vrchního nebo krajského státního zástupce na dobu neomezenou

ADVOKACIE

- Obhajuje jednu nebo druhou u soudu
- Soukromá činnost
- **Advokáti:**

- Soukromé osoby poskytující za **úplatu právní služby**
- Zejména udělují právní porady, sepisují listiny, zastupují FO a PO před soudy nebo jinými orgány
- V trestním může být obhájce pouze advokát
- Musí držet mlčenlivost

NOTÁŘSTVÍ

- sepisování veřejných listin o právních jednáních
- osvědčování právně významných skutečností a prohlášení
- vidimace = ověření shody opisu nebo kopie s vlastní listinou¨
- legalizace = ověření podpisu
- osvědčování průběhu losování
- přijímá listiny a peníze do úschovy
- poskytování běžné právní pomoci (právní porady, zastupování FO a PO v občanském a správním soudním řízení)
- insolvenční správce = osoba přidělena soudem, stará se o rozdělení pohledávek a odpovídá za správný průběh splácení při úpadku
- projednává dědické záležitosti (notář přidělen soudem, nelze si ho vybrat)

OMBUDSMAN

- veřejný ochránce práv
- chrání osoby před protiprávním jednáním státních úřadů nebo před jejich nečinností
- zabývá se stížnostmi na činnost úřadů, může provádět i šetření z vlastní iniciativy
- nemůže zrušit rozhodnutí orgánů státní správy a jiných orgánů, ale může požádat o zjednání nápravy a kontrolovat, zda k ní došlo
- úřad ombudsmana má sídlo v Brně